

ETELÄ-KARJALAN PENDELÖINTIRAPORTTI 2022

ETELÄ-
KARJALAN
LIITTO

Sisällysluettelo

<i>Johdanto</i>	3
<i>Pendelöintiin vaikuttavia tekijöitä</i>	5
Väestö	5
Toimialarakenne	6
Työllisyys	7
Yhdyskuntarakenne	8
Liikennejärjestelmä	9
<i>Pendelöinti lukuina</i>	10
Maakunnan sisäinen pendelöinti	10
Maakuntarajat ylittävä pendelöinti muista maakunnista Etelä-Karjalaan	11
<i>Analyysi</i>	12
Toimialarakenteen ja työpaikkojen sijoittumisen vaikutus pendelöintiin	13
Yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän vaikutus pendelöintiin	14
Tilastolähteet	15

Johdanto

Etelä-Karjala muodostaa noin 126 000 asukkaan ja noin 50 000 työllisen yhteisen työmarkkina-alueen (Tilastokeskus 2021). Tässä selvityksessä tarkastellaan Etelä-Karjalan asukkaiden pendelöintiä eli kuntarajan ylittävää työssäkäyntiä. Tarkastelussa ovat mukana sekä maakunnan sisäinen että ulkoinen pendelöinti.

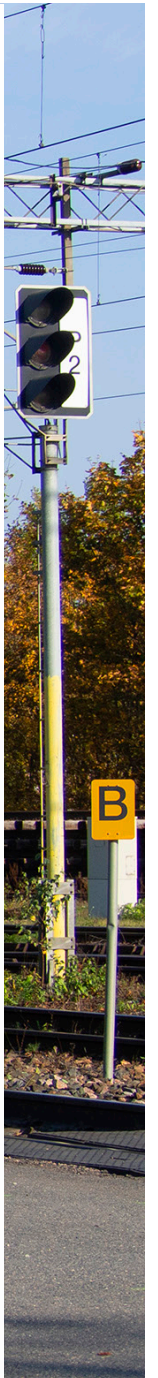
Tarkastelemalla Etelä-Karjalan sisäistä ja ulkoista pendelöintiä saadaan kuva siitä, minne ja mistä päin maakunnan työmatkoja tehdään, sekä siitä, kuinka paljon kunnat työllistävät omia asukkaitaan. Kunta- ja aluekohtaisiin asuin- ja työssäkäynnin paikkajakaumiin vaikuttavat muun muassa alueiden väliset erot työpaikkojen omavaraisuusasteessa sekä niiden ammattirakenteessa. On todennäköistä, että myös eri alueiden väliset etäisyydet ja alueiden liikenteellinen saavutettavuus näkyvät alueiden välisinä eroina pendelöinnin yleisyydessä.

Työpaikkojen ja työllisten sijoittumista ohjaavat useat eri tekijät. Yritykset keskittyvät usein kaupunkeihin tai liikenteellisesti helposti saavutettaville alueille joko asiakkaiden, työvoiman tai toiminnan kannalta tärkeiden muiden yritysten takia. Työllisten asuinpaikan valintaan puolestaan vaikuttaa työpaikan saavutettavuuden lisäksi muun muassa alueiden hinta- ja vuokrataso, niiden tarjoamat palvelut sekä liikenneyhteydet. Keskeisessä roolissa ovat myös työllisten henkilökohtaiset, esimerkiksi perheen tarpeisiin liittyvät tekijät tai asumiseen liittyvät mieltymykset. Toisaalta myös työpaikkakohtaiset edut sekä mahdollisuus tehdä etätöitä lisäävät tai rajaavat työllisen alueelliseen liikkuvuuteen liittyviä valinnanmahdollisuuksia ja siten voivat vaikuttaa myös asuinpaikan valintaan.

Tämä selvitys tuo esiin Etelä-Karjalan kuntien ja muiden maakuntien työmarkkinoiden väliset kytkökset sekä ammattialojen väliset erot siinä, kuinka paikallisesti tai seudullisesti ne ihmisiä työllistävät. Näillä eroilla on vaikutusta muun muassa siihen, millä tavoin erilaiset työmarkkinoiden muutokset, kuten vuonna 2020 alkanut koronaepidemia, heijastuvat eri ammattialoihin. Ymmärrys kehityksestä on keskeistä suunniteltaessa muun muassa alueellista liikkuvuutta parantavia toimia, joilla voidaan helpottaa asukkaiden työssäkäyntiä.

Kuva: Etelä-Karjalan liitto, Mari Ruoho

Kuva: Etelä-Karjalan liitto, Mari Ruohonen

Pendelöijä on työllinen, joka asuu eri kunnassa kuin missä hänen työpaikkansa sijaitsee. Pendelöivän työllisen määritelmä perustuu tietoihin hänen vakituisen asuntonsa kunnasta ja hänen työpaikkansa toimipaikan kunnasta vuoden viimeisellä viikolla. Tilastoista ei käy ilmi, kuinka suuri osa pendelöivän työllisen työtehtävistä tapahtuu itse toimipaikassa. Joidenkin henkilöiden työ voi olla luonteeltaan liikkuvaa, ja joillakin voi olla mahdollisuus tehdä etätöitä kotoa käsin, mutta tilastoissa tällaisillekin henkilöille raportoidaan tietyssä osoitteessa sijaitseva toimipaikka. Tässä selvityksessä käytetty pendelöintiaineisto on vuodelta 2018, ja se on tuorein Tilastokeskuksen ylläpitämän pendelöintitilaston tieto.

Pendelöinti on seurausta työllisten ja heidän työpaikkojensa erilaisesta alueellisesta sijoittumisesta. Työpaikkojen ja työllisten maantieteellinen kohtaamattomuus voi olla sekä määrällistä että laadullista, eikä se kaikissa tapauksissa välttämättä ole pendelöijän näkökulmasta ongelma. Asuin- ja työpaikan sijainti voi olla työllisen vapaasti valittavissa, eikä lyhyt matka työpaikalle ole kaikille ensisijaisen tärkeää. Toisinaan pendelöinti voi kuitenkin olla työlliselle epätoivottu välttämättömyys, kun sopivaa työpaikkaa ei löydy läheltä asuinpaikkaa ja työpaikka sijaitsee alueella, jonne työllinen ei voi tai halua muuttaa.

Työllisten pendelöinnin lisäksi myös osa opiskelijoista pendelöi. Näitä tilastoja ei ole kuitenkaan saatavana, joten opiskelijoiden pendelöintiä ei tarkastella tässä selvityksessä. On kuitenkin hyvä tiedostaa, että myös opiskelupaikkojen sijainti vaikuttaa alueen pendelöintiin. Lisäksi kuntaliitosten myötä on kadonnut tietoa siitä, miten paljon alueella oikeasti tehdään työmatkoja. Maantieteellisesti laajoissa kunnissa työmatkat voivat olla jopa pitempiä kuin kahden pinta-alaltaan pienemmän kunnan välisessä pendelöinnissä. Nämä matkat eivät kuitenkaan näy pendelöintitilastoissa.

Pendelöintiin vaikuttavia tekijöitä

Pendelöintiin vaikuttavia tekijöitä ovat mm. alueen väestön ja työpaikkojen sijoittuminen sekä yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä. Seuraavaksi tarkastellaan eri tekijöiden vaikutusta pendelöintiin Etelä-Karjalassa.

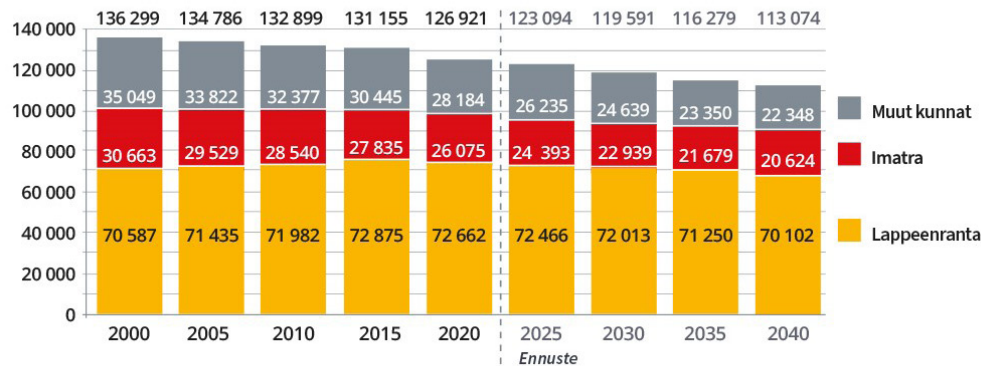
Väestö

Etelä-Karjala on Kaakkois-Suomessa sijaitseva maakunta, jossa asuu noin 126 000 ihmistä (perustuu Tilastokeskuksen tietoon 10/2021). Maakunnan väestö on sijoittunut yhdeksään kuntaan. Maakuntakeskuksessa Lappeenrannassa asuu 58 % ja toiseksi suurimmassa kaupungissa Imatralla asuu 20 % maakunnan väestöstä. Muu väestö on sijoittunut suhteellisen tasaisesti seitsemään pienempään kuntaan. Maakunta on jaettu kahteen seutukuntaan, joista Lappeenrannan seudulla asuu 70 % ja Imatran seudulla 30 % väestöstä.

Etelä-Karjalan väestökehitys on ollut koko 2000-luvun ajan negatiivinen. Maakunnan väestö vähenee, vanhenee ja keskittyy alueellisesti. Poismuutto maakunnan ulkopuolisiin kasvukeskuksiin painottuu työikäisiin ja nuorempiin ikäluokkiin. Vuoteen 2040 mennessä Etelä-Karjalan väestön ennustetaan vähenevän nykyisestä 11 prosenttia.

Negatiivisesta väestökehityksestä ja Tilastokeskuksen tekemästä laskevaan väestökehitykseen perustuvasta ennusteesta huolimatta maakunnan tavoitteena on säilyttää nykyinen väestömäärä ja jopa hieman lisätä sitä. Vuosien 2022–2025 maakuntaohjelmassa tavoitteeksi on asetettu 127 000 asukasta vuonna 2025.

**Etelä-Karjalan väestökehitys
v. 2000–2040**

Kuva 1. Etelä-Karjalan väestömäärän ennustetaan laskevan 11 % vuodesta 2020 vuoteen 2040 mennessä, koska tulomuutto ei kykene kompensoimaan heikkoa luonnollista väestökehitystä. Maakunnan tavoite on kuitenkin säilyttää väestömäärä nykyisellään tai jopa lisätä sitä vuoteen 2025 mennessä. Tilastolähde: Tilastokeskus, Väestörakenne, Väestöennuste 2019

Lappeenrannan seutu	88 050	Imatran seutu	38 349
Lappeenranta	72 749	Imatra	25 732
Lemi	2 930	Parikkala	4 577
Luumäki	4 483	Rautjärvi	3 111
Savitaipale	3 276	Ruokolahti	4 929
Taipalsaari	4 612		

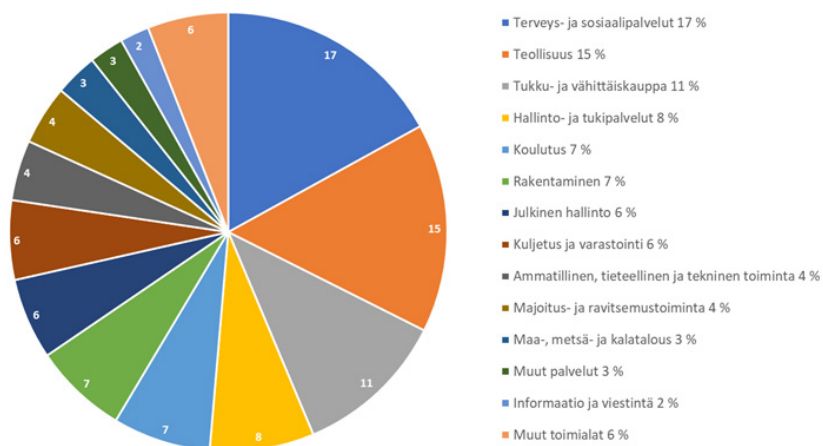
Kuva 2. Etelä-Karjalan väestön jakautuminen seutukuntiin ja kuntiin. Tilastolähde: Tilastokeskus, Väestö, Väestön ennakkotilasto 10/2021.

Toimialarakenne

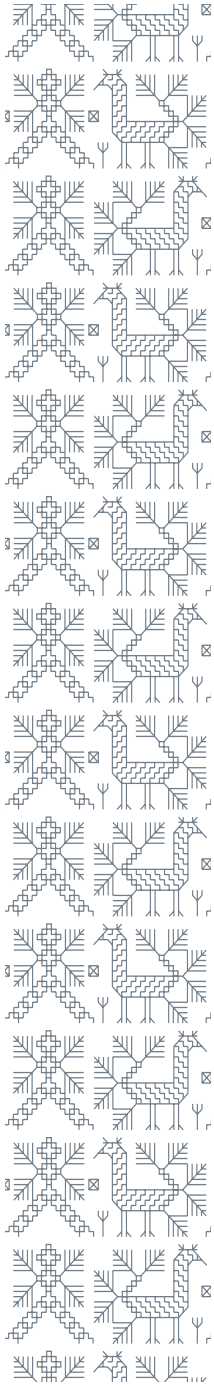
Etelä-Karjalan työllistävimmät toimialat ovat terveys- ja sosiaalipalvelut (17 %), teollisuus (15 %), tukku- ja vähittäiskauppa (11 %), hallinto- ja tukipalvelut (8 %), koulutus (7 %) ja rakentaminen (7 %).

Toimialarakenteessa on huomattavissa pieniä eroja kuntien välillä. Lappeenrannan seudulla terveys- ja sosiaalipalvelut ovat suurin työnantaja, ja Imatran seudulla teollisuus työllistää eniten seudun asukkaita. Imatralla, Lappeenrannassa, Lemillä, Rautjärvellä, Ruokolahdella ja Taipalsaarella kolme työllistävintä alaa ovat terveys- ja sosiaalipalvelut, teollisuus sekä tukku- ja vähittäiskauppa. Luumäellä, Parikkalassa ja Savitaipaleella maa-, metsä- ja kalatalous työllistää asukkaita enemmän kuin teollisuus. Työllistävin ala näissäkin kunnissa on terveys- ja sosiaalipalvelut – tosin Parikkalassa maa-, metsä- ja kalatalous työllistää yhtä paljon kuin terveys- ja sosiaalipalvelut.

Etelä-Karjalan toimialarakenne työllisten määrän mukaan

Kuva 3. Etelä-Karjalan toimialarakenne työllisten määrän mukaan.
Tilastolähde: Tilastokeskus, Väestö, Työssäkäynti (12/2021)

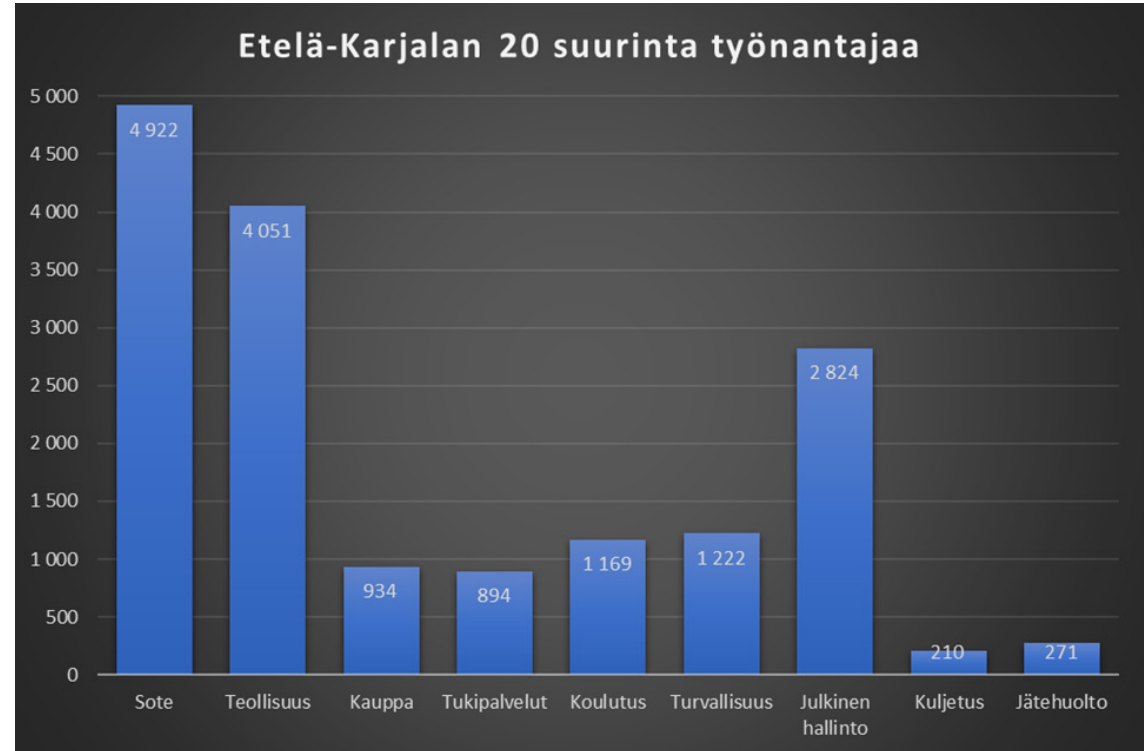

Työllisyys

Etelä-Karjalan työpaikkojen omavaraisuus oli 97,9 % vuonna 2018 ja työllisyysaste oli 67,4 % vuonna 2019 eli noin 5 prosenttiyksikköä pienempi kuin koko maassa.

Etelä-Karjalan 20 suurimman työllistäjän joukko koostuu sosiaali- ja terveydenhuollon, teollisuuden, kaupan, tukipalvelujen, koulutuksen, turvallisuuden, julkisen hallinnon, kuljetuksen ja jätehuollon aloilta (vuoden 2019 tieto).

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä Eksote on maakunnan suurin työllistäjä. Teollisuus on toiseksi suurin työllistäjä, ja kaikki maakunnassa sijaitsevat metsäteollisuuden yritykset ovat 20 suurimman työllistäjän joukossa. Suurimpien työllistäjien listalla julkista hallintoa edustavat Lappeenrannan ja Imatran kaupungit. Turvallisuutta suurimpien työllistäjien joukossa edustavat Rajavartiolaitos, Tulli ja Puolustusvoimat. Koulutuksen edustajina suurimpina työllistäjinä ovat LUT-yliopisto ja Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä.

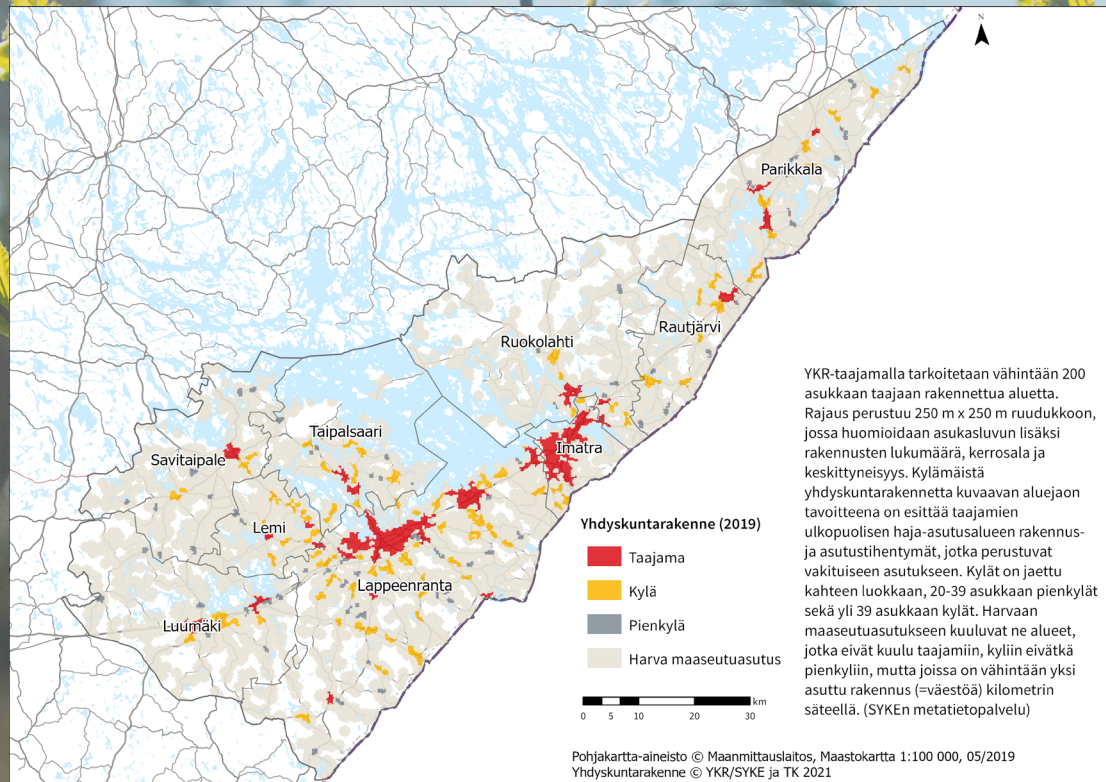
Kuva 4. Etelä-Karjalan 20 suurinta työllistäjää vuonna 2019 edustivat yhdeksää eri alaa.
Tilastolähde: Tilastokeskus, Väestö, Työssäkäynti (12/2021)

Työpaikkojen lisäksi Etelä-Karjalassa on useita oppilaitoksia, joissa on opiskelijoita yhteensä tuhansia:

LUT-yliopistossa noin 4 500, LAB Ammattikorkeakoulussa noin 3 000, Saimaan ammattiopisto Sampossa noin 3 900, Joutsenon Opistossa noin 100, Raja- ja merivartiokoulussa vuosittain tuhansia eri pituisilla kursseilla ja lisäksi varusmiehiä noin 70 sekä Maasotakoulussa vuosittain noin 1 000 eri pituisilla kursseilla. Opiskelijat eivät kuitenkaan näy pendelöintitilastoissa.

Yhdyskuntarakenne

Väestön ja asumisen, työpaikkojen ja tuotantotoiminnan, oppilaitosten, palvelujen ja vapaa-ajan alueiden sekä näitä yhdistävien liikenneväylien verkoston sijoittuminen luovat edellytykset kestäväälle liikkumiselle. Etelä-Karjalan erityispiirteet, saaristoisuus ja EU-ulkorajan läheisyys, hajauttavat maakunnan yhdyskuntarakennetta. Sujuvat, ennakoitavat ja kestävin perustein rakennetut paikalliset, maakunnalliset, kansalliset ja kansainväliset matka- ja kuljetukset palvelevat Etelä-Karjalan asukkaita ja elinkeinoelämää.

Kuva 5. Etelä-Karjalan aluerakenne on pitkänomainen ja asutus on tiheintä maakuntaa halkovien valtatie 6 ja Karjalan radan läheisyydessä sijaitsevilla taajama-alueilla.

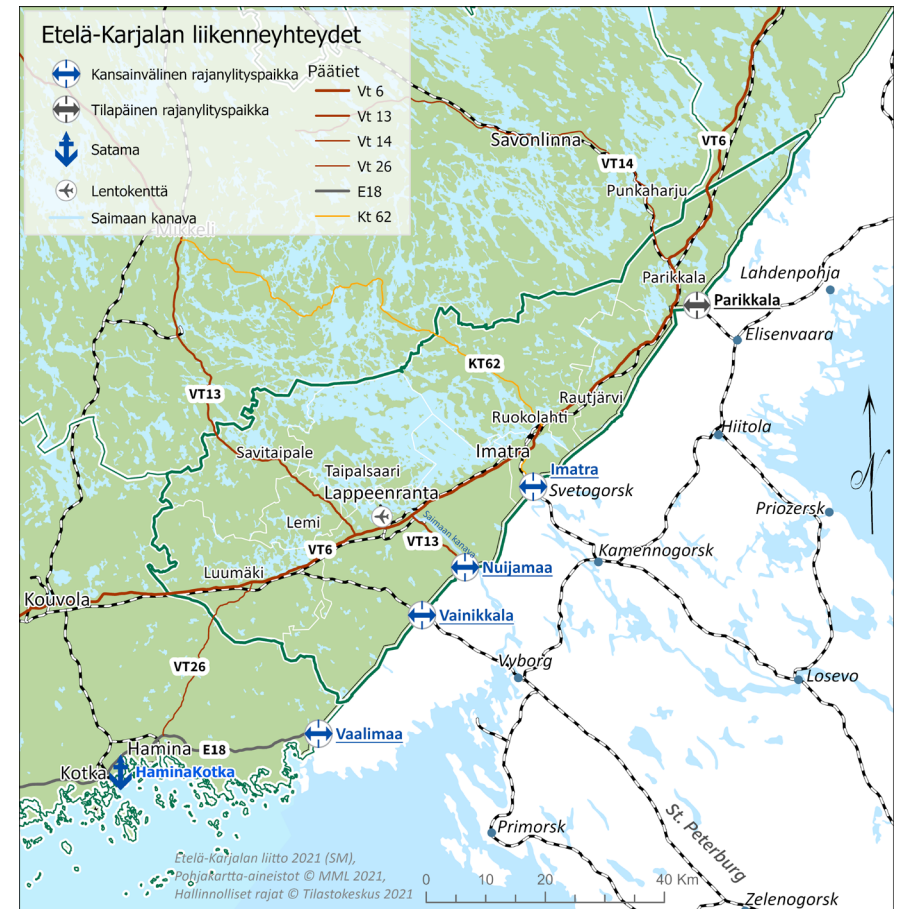
Etelä-Karjalan asuntovaltainen taajamatoimintojen alue sekä pääosa työpaikkojen ja palvelujen alueista sijaitsee Karjalan radan ja sen kanssa samassa linjassa kulkevan valtatie 6 varrella. Suurimmat keskittymät sijoittuvat Lappeenrannan Selkäharjun ja Imatran Vuoksenniskan väliselle alueelle.

Liikennejärjestelmä

Päätiet muodostavat Etelä-Karjalan liikennejärjestelmän rungon ja niiden hyvä palvelutaso on arjen liikkumisen kannalta tärkeää. Valtatie 6 kulkee Etelä-Karjalan halki ja yhdistää maakunnan lännessä Kymenlaaksoon Kouvolan seudulle ja pitemmälle Etelä-Suomeen sekä pohjoisessa Pohjois-Karjalaan. Valtatie 13 yhdistää Lappeenrannan seudun Etelä-Savon eteläiseen osaan Mikkelin seudulle, kantatie 62 yhdistää Imatran seudun Etelä-Savon keskiseen osaan ja valtatie 14 yhdistää erityisesti Imatran seudun pohjoisemman osan Etelä-Savon itäiseen osaan Savonlinnan seudulle. Valtatie 26 ja maantie 387 muodostavat liikennekäytävän ja keskenään vaihtoehtoisen reitin Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson eteläisemmän osan sekä laajemmin Etelä-Karjalan ja pääkaupunkiseudun välillä E18-tien (valtatie 7) kautta.

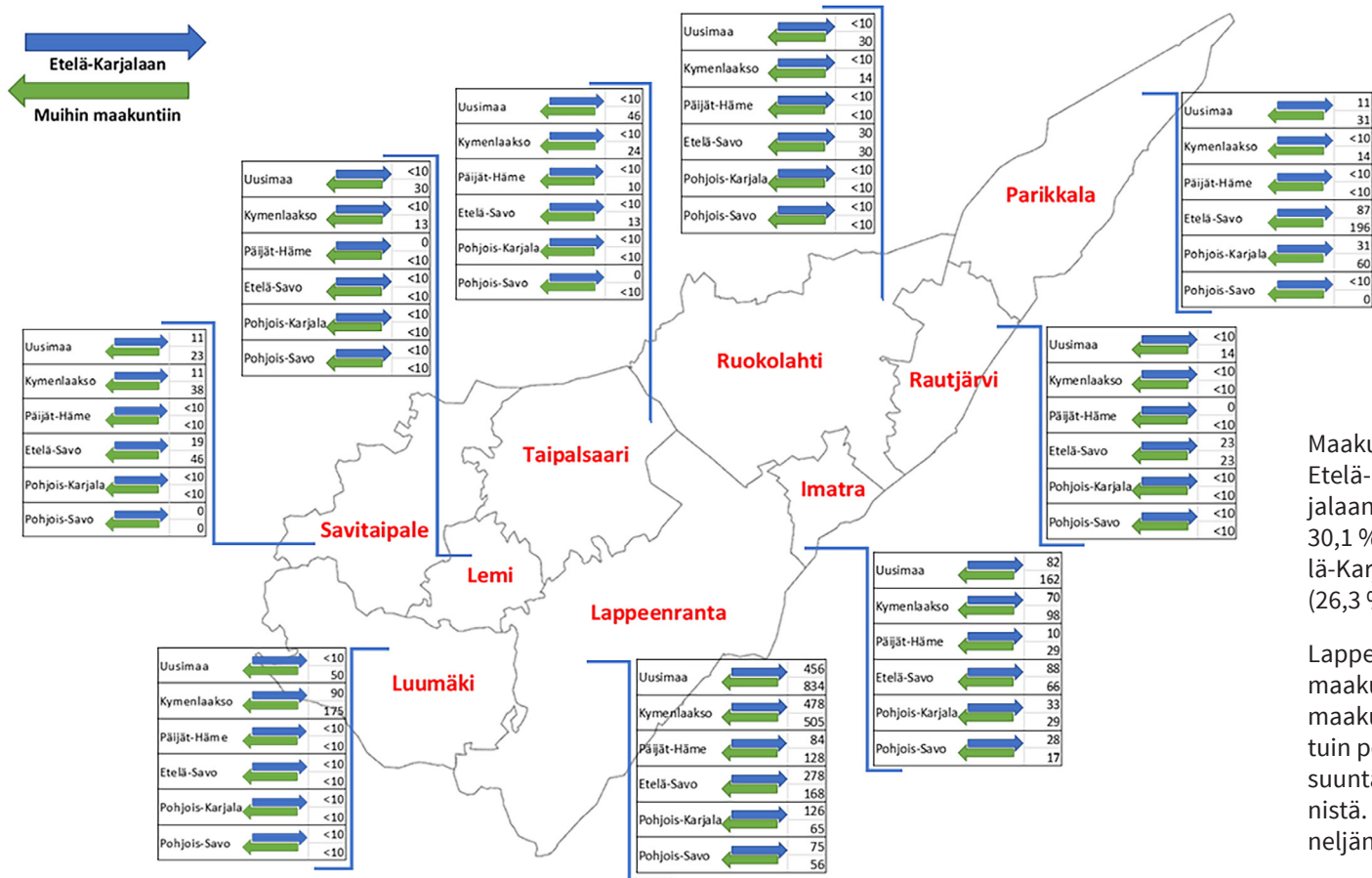
Etelä-Karjalan läpi kulkee valtatie 6 myötäisesti Karjalan rata, joka yhdistää maakunnan lännessä Kymenlaakson ja Päijät-Hämeen kautta pääkaupunkiseudulle sekä pohjoisessa Pohjois-Karjalaan.

Saimaan syväväylä ja Saimaan kanava ovat tärkeitä vesiliikenneyhteyksiä itäisestä Suomesta Suomenlahden kautta maailmalle, ja Lappeenrannan lentoasema on vahvasti kehittynyt suorien kansainvälisten yhteyksien lentoasema. Näillä ei kuitenkaan ole pendelöinnin näkökulmasta merkitystä.

Kuva 6. Etelä-Karjalasta on hyvät yhteydet naapurimaakuntiin ja pääkaupunkiseudulle.

Maakuntarajat ylittävä pendelöinti muista maakunnista Etelä-Karjalaan

Maakuntarajat ylittävä pendelöinti muista maakunnista Etelä-Karjalaan on suosituinta Kymenlaaksossa: Etelä-Karjalaan muista maakunnista pendelöivistä työntekijöistä 30,1 % tulee Kymenlaaksosta. Toiseksi suosituinta Etelä-Karjalaan suuntautuva pendelöinti on Uudeltamaalta (26,3 %) ja kolmanneksi suosituinta Etelä-Savosta (24,1 %).

Lappeenranta on suosituin pendelöintikohde kaikista maakunnista: Lappeenrantaan suuntautuu 67,8 % muista maakunnista tulevasta pendelöinnistä. Toiseksi suosituin pendelöintikohde Etelä-Karjalassa on Imatra, jonne suuntautuu 14,1 % maakuntarajan ylittävistä pendelöinnistä. Kolmanneksi suosituin kohde on Parikkala (6,2 %), ja neljäntenä sen kannoilla on Luumäki (5,1 %).

Seutukunnittain tarkasteltuna Lappeenrannan seutu on suosituin pendelöintikohde kaikista maakunnista: 75,9 % muista maakunnista tulevasta pendelöinnistä suuntautuu Lappeenrannan seudulle ja 24,1 % Imatran seudulle. Enemmistö Lappeenrannan seudulle suuntautuvasta pendelöinnistä tulee etelän suunnasta (69,4 %), ja enemmistö Imatran seudulle suuntautuvasta pendelöinnistä tulee itäisestä Suomesta (64,3 %).

Kuva: Etelä-Karjalan liitto, Sonja Tynkkynen

Analyysi

Maakunnan sisäisessä ja ulkoisessa pendelöinnissä näkyy kuntien toimialarakenne, työpaikkojen sijoittuminen maakunnassa sekä maakunnan yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä. Nämä tekijät vaikuttavat siihen, mistä ja minne maakunnassa pendelöidään.

Kuva: Etelä-Karjalan liitto, Mari Ruoho

Toimialarakenteen ja työpaikkojen sijoittumisen vaikutus pendelöintiin

Luumäki, Parikkala ja Savitaipale ovat kuntia, joissa maa-, metsä- ja kalatalous on kahden suurimman toimialan joukossa. Tämä toimiala työllistää usein lähellä asuinpaikkaa, mikä näkyykin siinä, että Luumäki, Parikkala ja Savitaipale ovat maakunnan pienistä kunnista ainoat, joissa kunnan työssä käyvistä asukkaista yli 60 % tekee töitä omassa kunnassaan.

Muista maakunnan pienistä kunnista Rautjärvi on ainoa, jonka työssä käyvistä asukkaista suurin osa työllistyy omaan kuntaan. Rautjärvellä sijaitsee yksi maakunnan metsäteollisuuden yksiköistä, mikä selittää Rautjärven työmatkaliikkumista.

Lemillä, Ruokolahdella ja Taipalsaarella suurimmat työllistävät toimialat ovat terveys- ja sosiaalipalvelut, teollisuus sekä tukku- ja vähittäiskauppa. Näiden toimialojen suurimmat yksiköt sijaitsevat muualla kuin kyseisissä kunnissa, mikä selittää kuntien työssäkäyvien asukkaiden pendelöinnin. Ruokolahtelaisten suurin pendelöintikohde on Imatra, jossa sijaitsee maakunnan suurin metsäteollisuuden yksikkö. Lemiltä ja Taipalsaareltä pendelöidään eniten Lappeenrantaan, missä sijaitsee kahden eri metsäteollisuustoimijan yksiköt. Tämä selittää lemiläisten ja taipalsaarelaisten työmatkaliikkumista.

Suurin toimiala terveys- ja sosiaalipalvelut työllistävät ympäri maakuntaa, mutta toimialan suurin yksikkö sijaitsee Lappeenrannassa, minkä vuoksi muista maakunnan kunnista pendelöidään paljon Lappeenrantaan. Myös kaupan työpaikat sijaitsevat ympäri maakuntaa, mutta isoimmat yksiköt sijaitsevat Imatralla ja Lappeenrannassa, mikä lisää pendelöintiä erityisesti pienten kuntien ja seutukuntien keskusten välillä.

Kuva: Etelä-Karjalan liitto, Mari Ruoho

Yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän vaikutus pendelöintiin

Maakunnan laajat vesistöalueet ja saaristoisuus sekä EU-ulkorajan läheisyys hajauttavat maakunnan yhdyskuntarakennetta. Saimaa erottaa Imatran ja Lappeenrannan seutukunnat toisistaan, ja seutukuntien välinen liikenne on mahdollista vain valtatie 6 ja Karjalan radan muodostamassa liikennekäytävässä sekä kesäisin Ruokolahden ja Taipalsaaren välillä toimivalla lauttayhteydellä (Kyläniemen lossi).

Pendelöinnin suuntautumisessa näkyy selkeästi seutukuntien välinen liikenteellinen saavutettavuus. Seutukuntien välinen pendelöinti painottuu Imatran ja Lappeenrannan kaupunkien väliseen liikenteeseen, minkä lisäksi pienistä kunnista pendelöidään oman seutukunnan muihin kuntiin sekä Lappeenrantaan tai Imatralle. Ruokolahden ja Taipalsaaren välillä pendelöi muutamia ihmisiä, muuten seutukuntien pienten kuntien välillä ei pendelöidä.

Liikenteellisen saavutettavuuden vaikutus pendelöintiin näkyy myös maakunnan rajalla sijaitsevista kunnista naapurimaakuntiin suuntautuvana pendelöintinä. Luumäeltä pendelöidään erityisesti naapurimaakuntaan Kymenlaaksoon ja Parikkalasta Etelä-Savoon Savonlinnan seudulle. Seutukunnittain tarkasteltuna Imatran seudun pienistä kunnista ja Savitaipaleelta pendelöidään enemmän Etelä-Savoon ja Lappeenrannan seudulta (pois lukien Savitaipale) Uudellemaalle tai Kymenlaaksoon. Nämä ovat kuntien ja seutukuntien sijainnin ja liikenteellisen saavutettavuuden näkökulmasta luonnollisia suuntia. Imatran seudulta Parikkalasta on tieyhteys (VT14) ja ratayhteys Savonlinnaan, Rautjärveltä on tieyhteydet (VT6, VT14 ja KT62) ja Ruokolahdelta tieyhteys (KT62) Etelä-Savoon. Lappeenrannan seudulta Luumäeltä on tieyhteys (VT6 ja VT26) Kymenlaaksoon ja Savitaipaleelta on tieyhteys (VT13 ja VT5) Etelä-Savoon. Imatralta ja Lappeenrannasta on hyvät raideyhteydet pääkaupunkiseudulle, ja näistä kaupungeista pendelöidäänkin eniten Uudellemaalle.

Etelä-Karjalan ja pääkaupunkiseudun välillä kulkevat junavuorot mahdollistavat päivittäisen työssäkäynnin näiden alueiden välillä. Uudeltamaalta ja Päijät-Hämeestä Etelä-Karjalaan suuntautuva pendelöinti kohdistuu pääasiassa Lappeenrantaan ja Imatralle, joiden junavuorotarjonta on Karjalan radan kunnista paras. Kymenlaaksosta pendelöidään paljon myös Luumäelle, jonne ei nykyisin pääse junalla. Luumäen ja Kymenlaakson väliset tieyhteydet ovat kuitenkin hyvät.

Kuva: Etelä-Karjalan liitto, Mari Ruoho

liitto.ekarjala.fi

Lisätietoja: Sonja Tynkkynen,
liikenneasiantuntija, Etelä-Karjalan liitto

Tämä raportti löytyy myös Etelä-Karjalan liiton
kotisivuilta [Liikennetilastoista](https://liitto.ekarjala.fi/liikennetilastoista)

Tilastolähteet

Tilastokeskus, Väestö, Työssäkäynti (12/2021)

Tilastokeskus, Väestö, Työssäkäynti, Työlliset (12/2018)

Tilastokeskus, Väestö, Väestön ennakkotilasto (10/2021)

Tilastokeskus, Väestörakenne, Väestöennuste (12/2019)